

УДК 378.016:57.081.1

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ ЕКОЛОГО-ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТИ ДОШКІЛЬНИКІВ У КОНТЕКСТІ ОНОВЛЕННЯ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

PREPARING FUTURE EDUCATORS FOR THE IMPLEMENTATION OF TASKS OF THE ECOLOGICAL AND NATURAL EDUCATION OF PRESCHOOLERS IN THE CONTEXT OF UPDATING HIGHER EDUCATION STANDARDS

Л.А. Присяжнюк
О.П. Грошовенко

Актуальність теми дослідження. Зміст та результати освітньої діяльності закладів вищої освіти і наукових установ підлягають стандартизації. Стандарти мають містити переліки компетентностей та результатів навчання. Нині триває потужна робота щодо оновлення стандартів, вони продовжують бути предметом освітнього дискурсу.

Постановка проблеми. Актуалізується проблема визначення компетентностей майбутніх вихователів щодо реалізації закладених у Базовому компоненті дошкільної освіти завдань еколого-природничої освіти дітей та окреслення шляхів їх ефективного формування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема компетентнісного підходу в системі професійної підготовки вихователя актуалізується в дослідженнях Г. Беленької, А. Богуш, Н. Гавриш, І. Луценко, Н. Лисенко, М. Машовець, Т. Поніманської та ін. Науковий і практичний інтерес становлять праці, автори яких досліджують певний набір компетентностей майбутнього вихователя дитячого садка (А. Богуш, О. Гнізділова, Л. Казанцева та ін.). Фахові компетентності педагога щодо реалізації ним завдань еколого-природничої освіти дітей стали предметом досліджень

Urgency of the research. The content and results of educational activities of higher educational institutions and scientific institutions are subject to standardization. Standards should contain lists of competencies and learning outcomes. Nowadays, a powerful work is underway to update standards, they continue to be the subject of educational discourse.

Target setting. The problem of identifying the future educator's competencies regarding the implementation of the tasks of the ecological and natural education of children laid down in the Basic component of preschool education and outlining the ways of their effective formation is being activated.

Actual scientific researches and issues analysis.

The competent approach problem in the vocational training system of the educator is actualized in the studies of G. Belenka, A. Bogush, N. Gavrish, I. Lutsenko, N. Lysenko, M. Mashovets, T. Ponimanska and others. Scientific and practical interest are the works, the authors of which investigate a certain set of competencies of the future educator of kindergarten (A. Bogush, O. Gnizdilova, L. Kazantseva, etc.). The professional competence of the teacher regarding the implementation of the tasks of the ecological and natural education of children has become the subject of research by G. Belenka, N. Lysenko, I. Trubnik,

Г. Беленької, Н. Лусенко, І. Трубник, G. Tarasenko and others.
Г. Тарасенко та ін.

Постановка завдання. Дана наукова розвідка має на меті уточнення змісту та результатів підготовки майбутніх вихователів до реалізації завдань еколого-природничої освіти дошкільників у компетентнісному їх вимірі, проектування механізмів їх досягнення.

Виклад основного матеріалу. Зміна орієнтирів в еколого-природничій освіті дітей дошкільного віку актуалізує потребу в підготовці педагогів, здатних будувати освітній процес відповідно до сучасних завдань й оновлених підходів. Потребує з'ясування перелік спеціальних компетентностей, які мають бути сформовані у майбутнього вихователя для успішної реалізації завдань еколого-природничої освіти дошкільників. До таких компетентностей віднесено: здатність до формування у дітей первинних уявлень про природне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості; здатність до формування у дошкільників ціннісного ставлення до природи, що має вияв в екологічно доцільній поведінці й діяльності у довкіллі. Конкретизовано також результати навчання студентів. Уточнення спеціальних компетентностей і результатів підготовки майбутніх вихователів дозволило спроектувати механізми засвоєння змісту.

Висновки. Компетентнісний вимір освітнього процесу потребує перегляду змісту та результатів підготовки майбутнього вихователя ЗДО до реалізації завдань еколого-природничої освіти дошкільників. Її процесуальний контекст має корелювати із прогнозованими

The research objective. The purpose of this scientific intelligence is to clarify the content and results of training future educators to implement the tasks of the ecological and natural education for preschool children in their competence-based measurement, designing mechanisms for achieving them.

The statement of basic materials. The change of reference points in the ecological and natural education of preschool-age children actualizes the need for training teachers who are able to build the educational process in accordance with contemporary tasks and updated approaches. The list of special competencies that should be formed by the future educator for the successful implementation of the tasks of the ecological and natural education for preschoolers requires clarification. These competencies include: the ability of children to form primary ideas about the environment, the properties and relations of objects; development of self-awareness; the ability to form a value attitude to nature in preschool children, which is manifested in environmentally friendly behavior and activities in the environment. The results of student learning are also specified. Clarification of special competences and the results of preparing future educators allowed to design mechanisms for mastering the content.

Conclusions. Competence measurement of the educational process requires a review of the content and results of the future teacher preparation of the preschool for the implementation of the tasks of the ecological and natural education of preschool children. Its procedural context should be correlated

освітніми результатами.

Ключові слова: стандарти вищої освіти, професійна підготовка вихователя, еколого-природнича освіта дошкільників, компетентності результати навчання.

with predicted educational outcomes.

Keywords: standards of higher education, professional educator preparing, ecological and natural education of preschoolers, competence of the graduate, results of learning.

Актуальність теми. Згідно із Законом України “Про вищу освіту” зміст та результати освітньої діяльності закладів вищої освіти і наукових установ підлягають стандартизації. Стандарти вищої освіти розробляються для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій і використовуються для визначення та оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності ЗВО [2]. Варто зауважити, що вимога стандартизації вищої освіти не є нововведенням, вона декларувалася й у попередніх редакціях відповідного Закону. Утім нова редакція документу суттєво змінює підходи до розробки стандартів, які, згідно з рекомендаціями Болонської декларації, мають містити переліки компетентностей та результатів навчання, однак не визначають конкретних дисциплін, їхніх обсягів та форм контролю. Це орієнтує викладачів і студентів на досягнення конкретних вимірюваних результатів, залишаючи їм високий рівень самостійності у визначенні шляхів їх досягнення.

На виконання вимог Закону нині триває потужна робота щодо розробки та затвердження оновлених стандартів для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності. Станом на 20 жовтня 2018 року в Україні затверджені 11 стандартів з 10 спеціальностей. Решта стандартів, до яких відносяться й стандарти зі спеціальності 012 Дошкільна освіта, перебувають на стадії доопрацювання. А відтак, вони продовжують бути предметом освітнього дискурсу, ведеться полеміка щодо переліку компетентностей та прогнозованих результатів навчання.

Постановка проблеми. У контексті оновлення стандарту вищої освіти зі спеціальності 012 Дошкільна освіта (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти) актуалізується проблема підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти (ЗДО) до здійснення освітньої діяльності за різними напрямками (в тому числі й до реалізації закладених у Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні (БКДО) завдань еколого-природничої освіти дошкільників), визначення відповідних компетентностей випускників як результативної компоненти цієї підготовки та окреслення шляхів їх ефективного формування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зміна освітніх домінант у вищій освіті, її орієнтація на компетентнісний вимір освітніх результатів спричинила активізацію досліджень у цьому напрямі. Зокрема, аналіз психолого-педагогічної літератури (Н. Бібік, І. Бех, В. Болотов, Л. Ващенко, А. Вербицький, О. Дубасенюк, І. Зязюн, В. Луговий, О. Овчарук, О. Пометун, І. Родигіна, О. Савченко, В. Сєриков, С. Сисоєва, С. Скворцова, О. Слюсаренко, Г. Тарасенко, Л. Хоружа, А. Хуторський та ін.) свідчить про посилений інтерес дослідників до проблеми компетентнісного підходу у вищій педагогічній

освіті, який поступово перетворюється в суспільно значиме явище й набуває характеру її концептуальної основи.

Співвідносно до підготовки майбутніх вихователів ЗДО проблема компетентнісного підходу актуалізується в дослідженнях Г. Беленької, А. Богущ, Н. Гавриш, Н. Голоти, О. Кучерявого, І. Луценко, Н. Лисенко, М. Машовець, Т. Поніманської, Л. Соловійової-Нікітіної та ін., в яких науковці окреслюють зміст поняття “професійна компетентність майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти”, визначають структурні компоненти досліджуваної якості, з’ясовують механізми її формування. Поряд з цим науковий і практичний інтерес становлять праці, автори яких досліджують певний набір компетентностей випускника ЗВО – майбутнього вихователя ЗДО, що є необхідним і достатнім для успішного виконання ним професійних функцій. Результати таких досліджень синтезовані у проекті стандарту вищої освіти зі спеціальності 012 Дошкільна освіта СВО бакалавра (автори А. Богущ, О. Гнізділова, Л. Казанцева, Л. Калмикова, Т. Пономаренко, Т. Степанова, Т. Танько), що пропонує оптимальний перелік компетентностей випускників та визначає результати навчання [7].

Проблема еколого-природничої освіти дошкільників та підготовки педагогів до її здійснення в наш час набуває особливої гостроти. Це пов’язано, передусім, із тими викликами, що постали перед суспільством у відповідь на існуючі глобальні екологічні проблеми. Цілком очевидно, що їх осмислення з боку освітянської спільноти спричинило появу цілої низки наукових праць, присвячених пошуку шляхів виходу із ситуації, що склалася. Зокрема, в контексті нашого дослідження заслуговують на увагу наукові розвідки, в яких вивчаються особливості педагогічного керівництва формуванням природничо-екологічної компетентності в умовах ступеневої освіти (Г. Беленька), здійснюється розробка теоретичних і методичних засад екологічної освіти педагога-дошкільника (Н. Лисенко), досліджується взаємозв’язок естетичної та екологічної підготовки педагога в системі професійної освіти (Г. Тарасенко), проектується система підготовки майбутніх вихователів до формування екологічно мотивованої поведінки старших дошкільників (І. Трубник) та ін.

Таким чином, у процесі аналізу літератури з проблеми дослідження з’ясовано, що, у світлі прийняття нових освітянських документів, увага дослідників сфокусована на професійній підготовці майбутнього вихователя, її змістовому, процесуальному оновленні та виході на компетентісний рівень оцінки її результатів. У цьому контексті розглядається й проблема підготовки майбутніх фахівців до реалізації завдань еколого-природничої освіти дошкільників як часткова по відношенню до означеної. Утім потребує уточнення зміст та перелік тих професійних компетентностей, які торкаються цього аспекту фахової підготовки і забезпечують успішне здійснення професійної діяльності.

Постановка завдання. Дана наукова розвідка має на меті уточнення змісту та результатів підготовки майбутніх вихователів до реалізації завдань еколого-природничої освіти дошкільників у компетентісному їх вимірі, проектування механізмів їх досягнення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна еколого-природнича освіта дітей дошкільного віку характеризується відходом від традиційних знанневих доміант, які орієнтували, здебільшого, на ознайомлення дітей з природним довкіллям, накопичення уявлень про об'єкти і явища природи. Згідно із Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні актуальності набуває завдання не стільки формування у дітей системи природничих знань (хоча це залишається, безперечно, важливим аспектом освітньої роботи), скільки розвитку емоційно-ціннісного та відповідального екологічного ставлення до природного довкілля, яке виявляється у їхній природодоцільній поведінці: виваженому ставленні до рослин і тварин; готовності включатись у практичну діяльність, що пов'язана з природою; дотриманні правил природокористування [6]. Відповідно до цього еколого-природнича освіта дошкільників осучаснилася новими методологічними підходами – аксіологічним, компетентнісним, екологічним, естетико-екологічним, середовищним, діяльнісним, інтегративним та ін. [8, с. 3-8], які у поєднанні створюють своєрідну філософію педагогічної підтримки, забезпечують екологію дитинства, ефективно моделюють і фіксують у свідомості дитини різні варіанти добродійної поведінки у природному довкіллі.

Така зміна орієнтирів в еколого-природничій освіті дітей дошкільного віку неодмінно актуалізує потребу в підготовці педагогів, здатних будувати освітній процес відповідно до окреслених завдань і заявлених підходів. Утім, за заувагою Н.Лисенко, практика професійної підготовки вихователів ще недостатньою мірою зорієнтована на стиль продуктивно-творчої взаємодії з дітьми, їх активної самостійної діяльності. Як і в минулому, пріоритетними залишаються вузькопрофесійні стереотипи, спрямовані на опанування дітьми обсягу чітко означених знань, умінь і навичок, розвиток репродуктивної пам'яті [5, с. 4]. У зв'язку з цим існує необхідність в удосконаленні існуючої нині системи професійної освіти майбутніх вихователів щодо набуття ними компетентностей, які визначатимуть їхню готовність до реалізації завдань еколого-природничої освіти дошкільників у світлі сучасних вимог.

Цілком очевидно, що розв'язання поставленої проблеми має розпочинатися із уточнення результатів професійної підготовки майбутнього вихователя в означеному контексті. У Національній рамці кваліфікацій *результати навчання* визначаються як компетентності (знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості), які набуває та/або здатна продемонструвати особа після завершення навчання; *компетентність* же тлумачиться як здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості [4]. Подібний підхід спостерігається і в інших нормативних документах. Зокрема, згідно із Законом України “Про освіту” *результати навчання* – це знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів; *компетентність* – динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що

визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність [3]. Таким чином, результати навчання певною мірою ототожнюються з компетентностями, яких набуває особа у процесі цілеспрямованого навчання. Утім у дискусивних публікаціях навколо проблеми розробки стандартів вищої освіти конкретизується, що результати навчання виражаються через рівні компетентностей випускників. Тобто перелік компетентностей, якими має оволодіти фахівець, є вимогою замовника, результати ж навчання – ті характеристики, за допомогою яких оцінюється готовий продукт [1].

Отже, таке розуміння означених понять диктує необхідність з'ясування переліку спеціальних компетентностей, які мають бути сформовані у майбутнього вихователя для успішної реалізації завдань еколого-природничої освіти дошкільників. Цей перелік визначається, як правило, зовнішніми по відношенню до закладу вищої освіти стейкхолдерами (працедавцями, професійними асоціаціями, випускниками тощо) і фіксується у Стандарті вищої освіти з означеної спеціальності (012 Дошкільна освіта) відповідного кваліфікаційного рівня (першого (бакалаврського)). Слід зауважити, що наразі такий Стандарт розроблений і перебуває на стадії обговорення й підготовки до затвердження (розробники А. Богуш, О. Гнізділова, Л. Казанцева, Л. Калмикова, Т. Пономаренко, Т. Степанова, Т. Танько). У проекті Стандарту до спеціальних (фахових) компетентностей фахівця в заявленому контексті віднесено [7]:

- здатність до формування у дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про природне (предметне, соціальне) довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості (Я дитини і його місце в довкіллі);
- здатність до формування у дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно доцільної поведінки і діяльності у природі.

Безперечно, передбачається, що формування цих компетентностей здійснюється у поєднанні з іншими важливими фаховими компетентностями вихователя, як-от:

- здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку;
- здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості у дітей раннього і дошкільного віку;
- здатність до навчання дітей раннього і дошкільного віку суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки;
- здатність до формування у дітей раннього і дошкільного віку естетичного ставлення до довкілля, емоційного сприймання і переживання творів мистецтва та ін.

Вважаємо, що зазначені спеціальні компетентності, в цілому, співвідносяться зі змістом еколого-природничої складової дошкільної освіти, заявленим в БКДО, й обумовлюють успішну його реалізацію. Утім вважаємо, що основою для екологодоцільної поведінки в природі має стати сформоване у дошкільника відповідальне ставлення до природного довкілля, а відтак, на нього передусім повинна бути звернена увага педагога. Це має бути

зафіксоване й на рівні формулювання компетентності, як-от: *здатність до формування у дітей раннього і дошкільного віку ціннісного ставлення до природи, що має вияв в екологічно доцільній поведінці й діяльності у доквіллі.*

Визначення компетентностей, які прогнозовано забезпечать успішність виконання професійної діяльності щодо реалізації завдань еколого-природничої освіти дошкільників, уможлиблює конкретизацію результатів навчання студентів у цьому контексті – того, що повинен знати, розуміти, бути здатним продемонструвати майбутній педагог після завершення навчання. Зокрема, майбутній вихователь повинен бути здатний:

- формулювати мету та завдань еколого-природничої освіти дітей дошкільного віку, виявляючи розуміння сучасних тенденцій її розвитку;
- характеризувати зміст еколого-природничої освіти дошкільників, спираючись на знання нормативних документів (Базового компонента дошкільної освіти в Україні, освітніх програм) та з урахуванням принципів відбору знань про природу;
- виявляти розуміння закономірностей формування у дітей раннього і дошкільного віку уявлень про природу на основі знань їхніх вікових та індивідуальних психологічних особливостей;
- демонструвати вміння послідовно й методично грамотно формувати у дітей уявлення про живі організми і природне довкілля, багатоманітність явищ природи, причинно-наслідкові зв'язки у природному довкіллі та взаємозв'язок природних умов, рослинного і тваринного світу, позитивний і негативний вплив людської діяльності на стан природи, ґрунтуючись на знаннях психолого-педагогічних і методичних основ формування уявлень;
- проектувати еколого-розвивальне середовище, використовуючи об'єкти матеріальної бази закладу дошкільної освіти (куточок живої природи, дослідницьку лабораторію, город, плодовий сад, квітники ділянки дитячого садка та ін.), забезпечувати спілкування дітей з природою засобами такого середовища;
- конструювати й організовувати цілісний освітній процес, здійснюючи адекватний поставленим цілям та віковим особливостям дітей добір методів, прийомів, технологій, форм організації навчальної взаємодії, використовуючи знання методики їх застосування;
- формувати емоційно-ціннісне, відповідальне ставлення дітей до природного довкілля, використовуючи різноманітні прийоми роботи, виявляти розуміння механізмів його становлення;
- здійснювати педагогічний супровід дошкільників в освітньому процесі, стимулюючи пізнавальну активність дітей, мотивуючи їх до екологодоцільної діяльності у природі, формуючи моральні засади добродійної поведінки.

Спеціальні компетентності майбутнього вихователя щодо реалізації цілей еколого-природничої освіти дошкільників передбачають наявність у нього відповідної системи мотивів, сформованої еколого-моральної позиції, особистісного змісту у спілкуванні з природним довкіллям. Ця якість, на думку

дослідників, є інтегративним новоутворенням, певним функціональним станом і стійкою характеристикою особистості й інтегрує екологічну спрямованість, позитивну мотивацію, професійно необхідні риси особистості, природничо-методичні знання, уміння й навички, рефлексію результатів власної праці [9, с. 7]. Цілком очевидно, що у процесі еколого-педагогічної підготовки майбутнього вихователя слід забезпечити створення умов для становлення його потребово-мотиваційної сфери, усвідомлення необхідності формувати в собі мотиви еколого-доцільного спілкування з природним довкіллям.

Уточнення спеціальних компетентностей і результатів підготовки майбутніх вихователів до реалізації завдань еколого-природничої освіти дошкільників дозволяє спроектувати її зміст та визначити механізми його засвоєння. Конструювання освітнього процесу на компетентнісній основі передбачає урахування положень знаково-контекстного підходу (А. Вербицький), який декларує поступовий перехід від засвоєння навчальної інформації до її застосування, що виконує функцію засобу регуляції майбутньої професійної діяльності. В межах застосування цього підходу дієвими є активні методи навчання, серед яких: *моделювання професійних ситуацій, рольові ігри, обговорення занять, екскурсій у природу, цільових прогулянок, різних форм організації життєдіяльності дитини* тощо. Формуванню професійного мислення, здатності до аналізу педагогічних ситуацій сприяє використання *технології розвитку критичного мислення студентів* (А. Кроуфорд, Д. Макінстер, С. Метьюз, В. Саул). Ця технологія спонукає майбутніх фахівців до самостійної оцінки педагогічних явищ, вміння бачити їхні позитивні й негативні сторони, а також прагнення до оптимального вирішення професійних проблем, перегляду існуючих догм, стереотипів, традицій. Вона охоплює унікальний набір стратегій і прийомів, які стимулюють критичне мислення тих, хто навчається. В процесі професійної підготовки майбутніх вихователів до реалізації завдань еколого-природничої освіти дошкільників доцільним, на нашу думку, є використання стратегій “Асоціативний куц”, “Дошка запитань”, “Діаграма Ейлера-Венна”, “Знаємо – Хочемо дізнатися – Дізналися”, “Що? – Отже, що? – Що тепер?”, “Читання з позначками”, “Сенкан”, “П’ятихвилинні (десятихвилинні) есе”, “Ромашка Блума” та ін.

“Занурення” студентів у професійні ситуації еколого-природничого спрямування повинно супроводжуватися *діалогізацією освітнього середовища*. Дослідники переконують, що діалогізація навчання стимулює творчу активність і самостійність студентів, змінює позицію учасників, перетворюючи їх у партнерів по взаємодії, суб’єктів усвідомленої діяльності (В.Волкова). Серед форм діалогової взаємодії варто назвати *дискусії, дебати, інтерактивні технології навчання*. Сферою їх застосування є такі форми навчання у ЗВО, як лекції, практичні, лабораторні заняття.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Таким чином, оновлення стандартів вищої освіти зі спеціальності 012 Дошкільна освіта, орієнтація на компетентнісний вимір освітнього процесу потребує перегляду змісту та результатів усіх аспектів підготовки

майбутнього вихователя ЗДО, в тому числі і його підготовки до реалізації завдань еколого-природничої освіти дошкільників. Її процесуальний контекст має корелювати із прогнозованими освітніми результатами, й бути таким, що гарантовано забезпечить формування визначених спеціальних компетентностей.

Проведене дослідження не претендує на вичерпне вирішення заявленої проблеми. Подальших наукових розвідок потребують питання діагностики й оцінювання результатів підготовки майбутніх вихователів до реалізації завдань еколого-природничої освіти дошкільників.

Список використаних джерел:

1. Бахрушин, В., 2016. 'Компетентності і результати навчання у нових стандартах вищої освіти', *Освітня політика: портал громадських експертів*. Доступно: <<http://education-ua.org/ua/articles/702-kompetentnosti-i-rezultati-navchannya-u-novikh-standartakh-vishchoji-osviti>> [Дата звернення 25 Грудня 2018].
2. Верховна рада України, 2014. 'Закон України «Про вищу освіту»'. Доступно: <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page1>> [Дата звернення 17 Грудня 2018].
3. Верховна рада України, 2017. 'Закон України «Про освіту»'. Доступно: <<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>> [Дата звернення 19 Грудня 2018].
4. Верховна рада України, 2011. 'Національна рамка кваліфікацій'. Доступно: <<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p>> [Дата звернення 18 Грудня 2018].
5. Лисенко, НВ., 2009. 'Теорія і практика екологічної освіти: дошкільник-педагог: Навчально-методичний посібник для ВНЗ', К. : Слово, 400 с.
6. Міністерство освіти і науки, 2012. 'Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція)', *Дошкільне виховання, №7*, С. 4-19.
7. Міністерство освіти і науки України, 2017. 'Проекти стандартів вищої освіти'. Доступно: <<https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/proekti-standartiv-vishoyi-osviti>> [Дата звернення 19 Грудня 2018].
8. Присяжнюк, ЛА., 2017. 'Еколого-природнича освіта дошкільників у поліфонії інноваційних підходів', *Палітра педагога, № 6*, С. 3-8.
9. Трубник, ІВ., 2009. 'Підготовка майбутніх вихователів до формування екологічно мотивованої поведінки старших дошкільників: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04', Ялта, 20 с.

References:

1. Bakhrushyn, V., 2016. 'Kompetentnosti i rezultaty navchannia u novykh standartakh vyshchoi osvity (Competence and learning outcomes in new higher education standards)', *Osvitnia polityka: portal hromadskykh ekspertiv*. Dostupno: <<http://education-ua.org/ua/articles/702-kompetentnosti-i-rezultati-navchannya-u-novikh-standartakh-vishchoji-osviti>> [Data zvernennya 25 Hrudnya 2018].
2. Verkhovna rada Ukrainy, 2014. 'Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» (Law of Ukraine "On Higher Education")'. Dostupno:

- <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page1>> [Data zvernennya 17 Hrudnya 2018].
3. Verkhovna rada Ukrainy, 2017. 'Zakon Ukrainy «Pro osvitu» (Law of Ukraine "On Education")'. Dostupno: <<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>> [Data zvernennya 19 Hrudnya 2018].
  4. Verkhovna rada Ukrainy, 2011. 'Natsionalna ramka kvalifikatsii'. Dostupno: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п> [Data zvernennya 18 Hrudnya 2018].
  5. Lysenko, NV., 2009. 'Teoriia i praktyka ekolohichnoi osvity: doshkilnyk-pedahoh: Navchalno-metodychnyi posibnyk dlia VNZ (Theory and Practice of Environmental Education: Preschooler-Teacher: Teaching and Methodological Manual for Higher Educational Institutions)'. K. : Slovo, 400 s.
  6. Ministerstvo osvity i nauky, 2012. 'Bazovyi komponent doshkilnoi osvity (nova redaktsiia) (The basic component of preschool education (new edition))', *Doshkilne vykhovannia*, №7, S. 4-19.
  7. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, 2017. 'Proekty standartiv vyshchoi osvity (Projects of higher education standards)'. Dostupno: <<https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/proekti-standartiv-vishoyi-osviti>> [Data zvernennya 19 Hrudnya 2018].
  8. Prysiazhniuk, LA., 2017. 'Ekoloho-pryrodnycha osvita doshkilnykiv u polifonii innovatsiinykh pidkhodiv (Ecological and natural education of preschoolers in polyphony of innovative approaches)', *Palitra pedahoha*, № 6, S. 3-8.
  9. Trubnyk, IV., 2009. 'Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv do formuvannia ekolohichno motyvovanoi povedinky starshykh doshkilnykiv: Avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 (Preparation of future educators for the formation of environmentally motivated behavior of senior preschool children: Author's abstract. dis ... Candidate ped Sciences: 13.00.04)'. Yalta, 20 s.

УДК 373.2.016:81'243

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ІНШОМОВНОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

AN INTEGRATIVE APPROACH TO THE ORGANIZATION OF A FOREIGN LANGUAGE ENVIRONMENT IN TERMS OF PRE-SCHOOL EDUCATION ESTABLISHMENTS

Н.О. Волощенко
І.О. Мордоус

Актуальність дослідження.
На сучасному етапі розвитку дошкільної освіти питання формування комунікативно-мовленнєвої компетентності іноземною мовою у дітей дошкільного віку набуває особливої актуальності. Базовим компонентом дошкільної освіти передбачено, що в результаті

Urgency of the research. At the present stage of preschool education development, the formation of communicative and speech competence of a foreign language in preschool children is of particular relevance. The basic component of preschool education provides that as a result of educational work in a foreign language, in addition